

Länsstyrelsen
Norrbotten

Remissvar

1 (7)

Datum
2025-04-11

Diarienummer
814-2025

ju.remissvar@regeringskansliet.se
L4@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkande Säkerhetsprövningar - nya regler SOU 2024:88

Er beteckning: Ju2024/02620

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak de förslag som utredningen lämnar, med de tillägg och kommentarer som framgår under avsnittet sammanfattning nedan.

Sammanfattning

Länsstyrelsen kan inte ta ställning till förslaget om att överprövningen av säkerhetsprövningsbeslut bör förläggas till en ny förvaltningsmyndighet, en för ändamålet särskilt inrättad nämnd, eftersom det saknas ett färdigutrett förslag.

För det fall en fortsatt utredning anser att tillsynsmyndigheterna bör åläggas ett utökat uppdrag som beslutsfattare, avstyrker länsstyrelsen en sådan lösning.

Länsstyrelsen anser att det skyndsamt bör ges tid att ytterligare utreda de delar som inte hunnits med inom ramen för utredningstiden.

Länsstyrelsen anser att den föreslagna bestämmelsen 3 kap 12 a § andra stycket Säkerhetsskyddslagen delvis ska omformuleras enligt följande: "En grundutredning **ska minst** omfatta följande personliga förhållanden".

Allmänt

Länsstyrelsen har granskat förslagen mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs inom myndigheten, både internt och externt. Uppdraget som tillsynsmyndighet för säkerhetsskyddet inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har särskilt beaktats. Granskningen har även omfattat hur förslagen kan påverka rättssäkerheten.

Gemensam reglering

Länsstyrelsen ser positivt på en reglering som är gemensam för både offentliga och enskilda beslutsfattare och som är särskilt anpassade för beslut i och hanteringen av säkerhetsprövningsärenden.

Fortsatt utredning

Länsstyrelsen anser att det bör ges tid att ytterligare utreda de delar som inte hunnits med inom ramen för utredningstiden.

Utredningen har i flera delar anfört att den inte haft tillräckligt med utredningstid för att lämna fullständiga förslag. För att föreslagna regleringar ska kunna tillämpas fullt och vara tydliga bör det ges tid att ytterligare utreda de delar utredningen inte hunnit med.

Ökat vägledningsbehov

Länsstyrelsen bedömer att utredningens förslag sammantaget ger ett ökat behov av vägledning från tillsynsmyndigheterna.

Översyn av säkerhetsprövningsprocessen

Länsstyrelsen ställer sig bakom utredningens uttalande om att en mer genomgripande reformering av det svenska säkerhetsprövningssystemet skulle vara att föredra. Länsstyrelsen anser att det nuvarande systemet innebär en stor administrativ börda och de nu föreslagna förändringarna kan innebära ökade administrativa krav för verksamhetsutövaren. En reformering skulle kunna bidra till en mer effektiv hantering där nya förutsättningar, såsom medlemskap i Nato, skulle kunna tas i beaktande.

Länsstyrelsen har som tillsynsmyndighet noterat att det krävs stora resurser för att verksamhetsutövaren ska ha förutsättning att uppfylla intentionen med dagens säkerhetsskyddslagstiftning. En reformering av säkerhetsprövningsprocessen skulle därför kunna bidra till en mer enhetlig och rättssäker tillämpning.

7 Överväganden om säkerhetsprövningen

7.5.4 Lagreglering om vilka personliga förhållanden som grundutredningen bör omfatta

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det införs en ny bestämmelse i säkerhetsskyddslagen om vilka personliga förhållanden som grundutredning bör omfatta, men ger följande förslag och kommentarer.

Under kapitel 2.1 *Utredningens uppdrag* framgår att enligt kommittédirektiven ska utredningen särskilt överväga vilka uppgifter som ska ingå i underlaget vid en säkerhetsprövning och föreslå vilka krav som ska ställas på underlaget. Utredningen har föreslagit ett bör-krav i den nya bestämmelsen 3 kap 12 a § andra stycket säkerhetsskyddslagen. Länsstyrelsen förespråkar ett ska-krav för att bestämmelsen ska få största effekt. Genom ett ska-krav kan lagstiftaren tydligare markera vikten av ett noggrant genomförande av grundutredningen där de personliga förhållandena behöver finnas med. Utifrån ett tillsynsperspektiv blir det dessutom problematiskt att granska och bedöma om behovet i varje enskild grundutredning uppfyllts när det lämnas utrymme för varje verksamhetsutövare att själva bestämma.

Länsstyrelsen anser därför att den föreslagna bestämmelsen 3 kap 12 a § andra stycket säkerhetsskyddslagen delvis ska omformuleras enligt följande: "En grundutredning **ska minst** omfatta följande personliga förhållanden".

Länsstyrelsen ser positivt på bestämmelsens övriga delar och anser att förslaget kommer bidra till en mer korrekt och rättssäker process genom ökad tydlighet och mer enhetlighet avseende vad som ingår i grundutredningen. Punkten h "andra i säkerhetshänseende relevanta omständigheter" ger dessutom verksamhetsutövaren möjlighet att anpassa grundutredningen efter specifika roller.

7.7 Behörighet att medverka i säkerhetskänslig verksamhet

Länsstyrelsen ser positivt på förtydligandet om att den som ska vara behörig att delta i säkerhetskänslig verksamhet måste ha tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd. Detta ställer krav på arbetsgivare att säkerställa en fördjupad introduktion för nyanställda i säkerhetsklassad verksamhet.

Utifrån ett myndighetsperspektiv skulle en sammanhållen introduktion för medarbetare i säkerhetsklassade befattningar kunna vara gemensam för statsförvaltningen i likhet med Statskontorets utbildningar kring den statliga värdegrunden. Detta skulle stärka möjligheten för hela statsförvaltningen att säkerställa en robust säkerhetsintroduktion.

8 Säkerhetsprövningsbeslut

8.3.3 Motivering av säkerhetsprövningsbeslut

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att införa en ny bestämmelse i säkerhetsskyddslagen om motivering av säkerhetsprövningsbeslut men har vissa synpunkter och kommentarer.

Inledningsvis anser länsstyrelsen att förslaget kan bidra till ett ökat förtroende för processen kring säkerhetsprövningar genom att den enskilde får möjlighet att förstå varför det blivit ett negativt beslut.

Eftersom specialbestämmelsen föreslås att gälla både för förvaltningsmyndigheter och enskilda verksamhetsutövare är det viktigt att tydliggöra att det krävs god kännedom om regelverket kring vad som kan motiveras och vad som måste undantas från motiveringsskyldigheten.

De föreslagna undantagen från motiveringsskyldigheten kan leda till att de flesta säkerhetsprövningsbeslut omfattas av något av undantagen och bestämmelsen riskerar då att bli verkningslös.

9 Avstängning av statligt anställda

9.4.2 Nya regler om avstängning i lagen om offentlig anställning

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att det införs bestämmelser i lagen om offentlig anställning om att en arbetstagare får stängas av från arbetet.

Utifrån ett arbetsgivarperspektiv underlättar båda förslagen hanteringen av de situationer där medarbetare inte ansetts lämplig från säkerhetssynpunkt att delta i den säkerhetskänsliga verksamheten. Bestämmelserna är viktiga för att snabbt kunna ta en medarbetare ur verksamhet om det finns risk för att säkerhetskänslig information röjs. Där är avstängning en viktig del för att skydda verksamheten från potentiella hot.

Möjligheten till utredningsavstängning är en bra åtgärd när det exempelvis inte går att tillfälligt omplacera en medarbetare till andra icke säkerhetskänsliga arbetsuppgifter under tiden säkerhetsfrågorna utreds.

Länsstyrelsen står bakom förslaget om att den som blir avstängd får behålla sina anställningsförmåner under avstängningstiden.

Länsstyrelsen instämmer med utredningen när det gäller förslaget att avstängningsbeslut inte får någon avgränsning i tid. Denna typ av situationer ska utredas skyndsamt för att minimera risk för skada och därför är "skälig utredningstid" en tillräcklig reglering.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att rusta de statliga parterna så att eventuell hantering i tvister som följd av ett avstängningsbeslut kan hanteras.

9.4.4 Verkställighet av beslut om avstängning och frågan om förhandlingsskyldighet

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att 11–14 §§ MBL inte ska tillämpas. I denna typ av ärenden krävs skyndsamt agerande. Att arbetsgivaren får en underrättelseskyldighet och att facket har rätt att begära överläggning är tillräcklig reglering av processen. Det är dock viktigt att arbetsgivare och fackliga parter har möjlighet att överlägga eftersom en avstängning är en ingripande åtgärd för den enskilde och länsstyrelsen ska som arbetsgivare säkra en transparent process.

10 Överprövning av säkerhetsprövningsbeslut

10.4 Ska säkerhetsprövningsbeslut få överklagas?

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det ska finnas möjlighet till överprövning av säkerhetsprövningsbeslut, men med några tillägg och kommentarer.

Länsstyrelsen anser att en fortsatt utredning kring möjligheten till överprövning bör ske skyndsamt eftersom det saknas viktiga analyser och resonemang kring vilka konsekvenser förslaget kan få.

Som framförts i utredningen är den indirekta prövningen som görs inom ramen för en arbetstvist inte heltäckande. Det är därför positivt med en reglering som möjliggör ett överklagande av ett säkerhetsprövningsbeslut. Länsstyrelsen vill dock särskilt framföra

att frågan om det finns behov av undantag från möjligheten att överklaga bör utredas klart innan det beslutas om en reglering kring möjligheten att överklaga.

Länsstyrelsen ser också vissa risker kopplat till möjligheten att överklaga säkerhetsprövningsbeslut. En risk är att de redan långa rekryteringsprocesserna till säkerhetsklassade anställningar förlängs ytterligare. Länsstyrelsen ser även risk för otydlighet kring hur en överprövning skulle påverka ett säkerhetsprövningsbeslut på redan anställda arbetstagare. Det kan exempelvis vara svårt att omplacera till andra arbetsuppgifter om personen blir avstängd för en längre tid medan prövningsprocessen pågår. Frågan behöver därför utredas ytterligare. Det finns även behov av att utreda hur en eventuell efterföljande arbetstvist ska hanteras om en anställd förlorar sin säkerhetsklass och arbetsgivaren inte kan hitta omplaceringsmöjligheter.

11 En ny myndighet för överprövning av säkerhetsprövningsbeslut

11.4 En ny nämndmyndighet eller en ny specialdomstol?

Länsstyrelsen kan inte ta ställning till förslaget om att överprövningen av säkerhetsprövningsbeslut bör förläggas till en ny förvaltningsmyndighet, en för ändamålet särskilt inrättad nämnd, eftersom det saknas ett färdigutrett förslag.

Länsstyrelsen anser, i likhet med vad som yttras under avsnitt tio, att en fortsatt utredning kring förslaget bör ske skyndsamt och ser även här fördelar med att en mer genomgripande reformering av det svenska säkerhetsprövningssystemet analyseras.

Oaktat hur den fortsatta utredningen kommer att se ut anser länsstyrelsen att alla säkerhetsprövningsbeslut ska prövas av en och samma myndighet.

Utredningen för ett resonemang kring olika sätt att åstadkomma att säkerhetsprövningsbeslut som enskilda verksamhetsutövare fattar, slutligt får formen av myndighetsbeslut (11.2.3). Länsstyrelsen noterar att utredningen inte finner det uteslutet att ålägga tillsynsmyndigheterna ett utökat uppdrag genom att bli de slutliga beslutsfattarna. För det fall ett sådan åläggande skulle utredas vidare avstyrker länsstyrelsen en sådan lösning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med handläggare Linda Keisu som föredragande. I den slutliga handläggningen har också säkerhetsskyddschef Jörgen Fyhr, chefsjurist Jenny Blom, HR-chef Anita Berlin och enhetschef Anders Öhlund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.